

2025 Vaadini Yerine Getirmek

Sunum İçin Hazırlanmıştır

Uluslararası Para Fonu Başkanı Christine Lagarde tarafından yapılan açılış konuşması
W-20 Zirvesi, Ankara, Türkiye
6 Eylül 2015

Giriş

Günaydın

Dr. Türkan, bu nazik takdiminiz için çok teşekkür ederim.

Sayın Başbakan, Sayın Büyükelçi,

Bu ilk Kadın 20 (Women's 20 - W-20) toplantısında bulunmaktan büyük mutluluk duyuyorum. Bu grubun oluşturulmasını bütün kalbimle destekliyor ve bu grubun kadınların güçlendirilmesi açısından temel bir kuvvet haline gelme potansiyeli olduğuna inanıyorum.

Bugün gerçekleşen bu açılış doğru bir zamanda yapılıyor. Geçen yıl Kasım ayındaki zirvede G-20, kadınların işgücüne katılımındaki farkı 2025 yılına kadar azaltmak için bir taahhütte bulundu. Bu da küresel ekonomide tahmini 100 milyon yeni iş yaratılması gibi bir avantajı da beraberinde getirecektir.

Buna *2025 Vaadi* adı verildi. Bugün ben bu vaadin nasıl yerine getirilebileceği konusuna odaklanmak istiyorum.

Bu elbette başarılması kolay bir iş değildir. Ancak bu yıl 2015 Sonrası Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve geçen yıl G-20'nin bulunduğu taahhüt bağlamında toplumsal cinsiyet eşitliği konusu üzerinde önemli ölçüde duruluyor; bu da hiç şüphesiz karşımıza eşsiz bir fırsat çıkarıyor.

Bu fırsatı en iyi biçimde değerlendirmeliyiz.

2025 Vaadi Neden Bu Kadar Önemli

En son tahminlere göre dünyada toplumsal cinsiyet eşitliğini önemli kılan en az 3 ½ milyar neden var. Bu yeterli gelmiyorsa demek ki biraz bu konunun önemi üzerinde durmalıyız.

Daha önce çeşitli defalar söylediğim gibi kadınların güçlendirilmesi yalnızca ahlâki açıdan önemli olmakla kalmıyor, aynı zamanda ekonomi açısından da temel bir konu.

Bunu söylerken neyi kastediyorum?

İlk olarak, hepimizin bildiği gibi kadınların güçlendirilmesi **ekonomik büyümeyi ateşler**. Örneğin elimizde kadın işçilerin sayısının erkeklerin sayısı kadar artmasıyla **Amerika**

Birleşik Devletleri'nde GSYH'nin **yüzde 5**, **Japonya**'da ise **yüzde 9** artacağını, **Hindistan**'da ise bu artışın **yüzde 27** olacağını gösteren tahminler var.¹

Bu tahminler kesin olmasa da önemli ve ciddiye alınması gereken veriler. Bu özellikle nüfusları yaşlandığı için potansiyel büyümenin yavaşladığı ekonomiler için geçerli.

İkinci olarak, sigortalı ve yüksek maaşlı işlerde çalışan kadınların sayısı arttıkça kişi başına düşen gelir genel olarak artmaktadır. **Türkiye**'de istihdamda eşitliğin kişi başına düşen milli geliri **yüzde 22** arttırabileceği tahmin edilmektedir.² Aynı kazanımlar başka birçok ülke için de olasıdır.

Üçüncü olarak, kadınların güçlendirilmesi **yoksulluğu azaltabilir**. Örneğin Gıda ve Tarım Örgütü kadınlara erkeklerle aynı tarımsal kaynaklara erişim imkânı verildiğinde gelişmekte olan ülkelerde tarımsal üretimin **yüzde 4**'e kadar artabileceğini ve **100 milyondan fazla insanın** açlıktan kurtarılabilceğini tahmin etmektedir.³

Kısacası, büyümeyi arttıracığı, genel gelir düzeylerini yükselteceği, yoksulluğa çözüm getireceği için 2025 Vaadi bu kadar önemlidir.

Uygulama

Ne var ki hepimiz bir hedef belirlemenin ve bu hedefe ulaşmanın çok farklı şeyler olduğunu biliyoruz. Hedefe ulaşabilmek için kararlı, devamlı ve toplu eyleme ihtiyacımız var.

İşte W-20 bu noktada önemli bir fark yaratabilir: G-20'ye taahhüdünü hatırlatabilir ve bu konuda hesap vermeye zorlayabilir.

IMF bu çabayı desteklemektedir. Geçtiğimiz yıllarda hepimizin bildiği gibi toplumsal cinsiyet farklarının makroekonomik etkileri üzerine yaptığımız çalışmalara ağırlık verdik.

Bunun kapsamında yeni araştırmalar da var – bunlara bir örnek, kadınların ekonomideki rolü ve işgücüne katılımlarının önündeki hukuki engellerle ilgili araştırmalar. Şimdi belki bunlardan daha da önemli olan bir şeyi yapmaya başlıyoruz ve bu araştırmaların üye devletlere verdiğimiz politika tavsiyelerine uygulamalı olarak katılmasını sağlıyoruz.

Yani IMF, W-20'nin yanında. G-20'nin vaadini yerine getirmesine yardımcı olmak için başlıca hangi politika alanları üzerinde yoğunlaşmalıyız?

Kadınların Ekonomik Yönden Güçlendirilmeleri Açısından Üç Temel Politika Alanı

Kadınların yaşamı boyunca onları güçlendirebilmemiz için elimizde birçok fırsat vardır. Ben burada **kritik öneme sahip üç aşama** üzerinde duracağım:

- **Okul dönemi—eğitim;**
- **İşe girme – istihdam;** ve
- **Aile sahibi olma.**

Bunlardan her biri üzerinde biraz durmak istiyorum:

1. *Eğitim*

Önce okul konusunu ele alacağım. Bu konuya Aung San Suu Kyi'den bir alıntıyla giriş yapmak istiyorum:

“Bütün dünyada kadınların eğitim almaları ve güçlendirilmeleri kaçınılmaz olarak herkes için daha merhametli, hoşgörülü, adil ve barış dolu bir yaşamı beraberinde getirecektir.”

Gerçekten de okulda değerlendirilen fırsatların etkileri çok kapsamlı ve uzun ömürlü olmaktadır.

Örneğin bir kadının ilköğretimde geçirdiği her bir yılın para kazanma potansiyelini **yüzde 10 ilâ 20** arasında arttırdığını biliyoruz. Orta öğretimde okuduğu her bir yıl ise para kazanma potansiyelini **yüzde 25** arttırmaktadır.⁴

Türkiye'nin ulusal düzeyde kızların eğitimiyle ilgili deneyimi çok öğreticidir. Türkiye'de üniversite diplomasına sahip kadınların çalışma oranı çok yüksektir – **yüzde 70**'ten fazladır. Ne var ki yelpazenin diğer ucunda yer alan okuma yazma bilmeyen kadınlar arasında iş bulabilenlerin oranı yalnızca **yüzde 17**'dir.⁵ Türkiye'de **bir yıllık** bir okulöncesi eğitimle kadınların işgücüne katılımının **yüzde 9** artabileceği tahmin edilmektedir.⁶

Karşımızda net bir mesaj var: bir ülkenin yapabileceği en iyi yatırım kızlarını okutmaktır.

Eğitime doğrudan yatırım yapmanın ötesinde kız çocuklarının okula devam oranlarını arttırmanın başka yolları da vardır. Yoksul ailelerin nakit transferi gibi sosyal programlardan yararlanabilmeleri **Bangladeş** ve **Kamboçya**'da olduğu gibi kız çocuklarını okula göndermeleri şartına bağlanabilir.⁷ Ayrıca yol ve kanalizasyon gibi altyapıların güçlendirilmesi de kızların okula gitmesini kolaylaştırır. Bu açıdan kapsamlı bir yaklaşıma ihtiyaç vardır.

Bu alanda iyi bir gelişme birçok ülkede eğitimde kızlarla erkekler arasındaki farkın daralmakta oluşudur. Ne var ki yükselişte olan bazı piyasalar ve gelişmekte olan bazı ülkeler de dahil olmak üzere birçok ülkede bu fark hâlâ büyüktür.

Eğer 2025 vaadi yerine getirilecekse bu eğitim farklarının kapatılması gerekir.

2. İstihdam

İkinci önemli politika alanı olan istihdam açısından durum nedir?

Eğitim alan kadınların çoğunu bekleyen aşama bir işe girmektir. İyi bir eğitim almak kadınların işgücüne katılımına yardımcı olsa da iş bulabilecekleri güvencesini vermez.

Oldukça yüksek eğitim sahibi kadınlar arasında işgücüne katılım oranlarının düşük olduğu bazı ülkeler vardır. Örneğin bu **Japonya**'da iyi bilinen bir sorundur.

30'lu yaşlarının başındaki Japon kadınları tipik olarak ortalama **14 yıldan fazla** eğitim görmüştür ve bu bakımdan dünyada Yeni Zelandalı kadınların hemen arkasından ikinci sırada yer almaktadırlar.⁸ Ayrıca Japon kadınları ortalama olarak erkeklere göre daha fazla eğitim almıştır.⁹ Buna karşın Japonya'da kadınlarla erkekler arasında işgücüne katılım farkı **yüzde 25 puan**'dır – oysa aynı oran başlıca gelişmiş ekonomilerde **yüzde 10 puan**'ın biraz üzerindedir.¹⁰

Yani evet, eğitim önemli ama daha büyük bir paketin bir parçasıdır. Kadınların iş bulması için başka neler gerekiyor?

Öncelikle **hukuki engellerin** kaldırılması hayati önem taşımaktadır. Bunların arasında kadınların banka hesabı açmak ya da eşit mülkiyet hakkına sahip olmak gibi günlük faaliyetlerine engel olan düzenlemeler de vardır.

IMF'nin yakın geçmişte yaptığı araştırmalara göre ülkelerin neredeyse **yüzde 90**'ında kadınların çalışmasını güçleştiren **en az bir** önemli hukuki engel mevcuttur.¹¹ **İncelediğimiz ülkelerin yarısında** cinsiyet eşitliği anayasada tanındığında kadınların işgücüne katılımı bunu izleyen 5 yılda en az **yüzde 5** artmıştır.

İkinci bir engel de **kadınlara ödenen ücrettir**. Aynı eğitime sahip kadınlar erkek meslektaşlarının yalnızca **dörtte üçü** maaş almaktadır.¹² Bu başlı başına işgücüne katılmak açısından caydırıcı bir etmendir.

Üçüncü olarak **altyapı** da bir engel teşkil edebilir. Temel ulaşım ve enerji kaynaklarına erişimi olmayan kadınlar evin dışında çalışmakta çok zorlanmaktadır. Örneğin **Güney Afrika**'nın kırsal bölgelerinde elektriğin bağlanması kadınların işgücüne katılımını **yüzde 9** arttırmıştır.¹³

Ve dördüncü olarak da **finansmana erişimde de** eşitsizlik sözkonusudur. Gelişmekte olan ülkelerde kadınlara ait küçük ve orta ölçekli işletmelerin **yüzde 70**'i finans kurumlarından ya **hiç hizmet almamakta** ya da **az hizmet almaktadır**.¹⁴

Kadınların finans sistemine daha fazla dahil edilmeleri konusunu ben bu ayın ilerleyen günlerinde yapılacak BM 2015 Sonrası Kalkınma Gündemi Zirvesi'nde özellikle vurgulamayı planlıyorum. Bu konu, 2025 hedefinin tutturulmasında hayati önem taşımaktadır.

3. Aile

Aynı derecede öneme sahip üçüncü kapsamlı politika alanı da kadınların aile hayatında oynadıkları özel rolle ilişkilidir. Uygulamada neler yapılabilir?

Öncelikle **ücretli ebeveyn izni** kadının emek piyasasıyla bağlantısını korumaya yardımcı olur. Örneğin **Japonya** bu konuda önemli adımlar atmaktadır. Hükümet maaşın **yüzde 50**'si olan çocuk bakım izni ücretini maaşın **yüzde 67**'si olacak biçimde arttırmıştır.¹⁵ İşverenler de bu konuda üzerlerine düşeni daha fazla yapmaya çalışmaktadırlar. Örneğin Japonya'nın ünlü sigorta şirketlerinden birinde bu yıl *babalık* iznine katılım **yüzde 100** olarak gerçekleşmiştir.¹⁶

Bu önemli bir konuyu gündeme getirmektedir: erkekler, yalnızca eş olarak değil, baba, oğul, kardeş olarak da kadınların güçlendirilmesinde önemli paya sahiptir. Bu yalnızca erkeklerin eşlerine, kızlarına, annelerine ya da kız kardeşlerine potansiyellerine ulaşmakta yardımcı olmalarını sağlamakla kalmaz, ayrıca herkes için daha güçlü bir toplumun oluşmasını destekler.

Amartya Sen'in söylediği gibi:

“Kadınlar hem erkekler hem de kadınlar tarafından etkin bir değişim öznesi olarak görülmektedir: onlar hem kadınların hem de erkeklerin hayatlarını değiştirebilecek toplumsal dönüşümlerin dinamik itici gücüdür.”¹⁷

Politika yapımcılar ve işverenler el ele vererek **hesaplı ve kaliteli çocuk bakım hizmetleri** sağlayabilirler. Araştırmalara göre çocuk bakım masraflarının yarı yarıya azalması emek piyasalarındaki genç annelerin sayısını **yüzde 10** arttıracaktır.¹⁸

Vergi reformunun da yararı olabilir. Birçok ülkede **vergi sistemi** ailede iki kişi çalışmasını teşvik etmemekte ve çalışan ikinci kişi de genellikle kadınlar olmaktadır. Aile vergilendirmesi sisteminden bireysel vergilendirmeye geçmek ailenin ikinci çalışanı üzerindeki marjinal vergileri kaldırabilir ve böylece kadınları çalışmaya özendirir.

Ebeveyn izni, çocuk bakımı ve daha adil bir vergi sisteminden oluşan bu paket kadınların iş ve aile yaşamını bir arada sürdürmesini sağlayabilir. Kızların eğitimine yatırım yapmanın ve kadınların işgücü piyasalarına girmesini kolaylaştırmanın yanı sıra bu paket kadınların ekonomik açıdan güçlendirilmesini de sağlayacaktır.

Sonuç: Sözden Eyleme

Türkiyeli yazar Elif Şafak'tan bir alıntıyla sözlerimi bitirmek istiyorum:

“Dalgaların peşinden koşmaktan vazgeç. Bırak deniz sana gelsin.”¹⁹

Bu sözleri yorumlarken her zaman tarihin çizdiği büyük tabloya bakmamız gerektiğini söyleyebiliriz.

G-20'nin kadınlarla erkeklerin işgücüne katılımındaki farkı önümüzdeki on yılda yüzde 25 azaltma taahhüdü, kadınları güçlendirmek için tarihi bir fırsat olabilir. Bunun da ötesinde, dünyadaki bütün insanlar için büyümeyi arttırma, kişi başına düşen geliri yükseltme ve yoksulluğa çare olma potansiyelini de barındırmaktadır.

Kısacası bu taahhüt küresel ekonominin kurallarını değiştirebilir. Ancak bu vaadin yerine getirilebilmesi için sözlerin eyleme dönüşmesi gerekir.

G-20, W-20 ve IMF'nin 188 üye devleti olarak bir arada çalışmalı ve arzularımızı gerçeğe dönüştürmeliyiz.

Çok teşekkürler.

¹ IMF Staff Discussion Note, Women, Work, and the Economy: Macroeconomic Gains from Gender Equity

² World Bank: <http://www.worldbank.org/en/news/opinion/2015/04/09/important-balancing-act-turkey>

³ OECD DAC Network on Gender Equality, Women's Economic Empowerment

⁴ Daring the Difference: The 3 L's of Women's Empowerment

⁵ IMF Staff Discussion Note, Women, Work, and the Economy: Macroeconomic Gains from Gender Equity

⁶ World Bank. 2013. Programmatic Concept Note: Turkey: Women's Access to Economic Opportunities in Turkey Trust Fund

⁷ IMF Staff Discussion Note, Women, Work, and the Economy: Macroeconomic Gains from Gender Equity

⁸ IMF Working Paper, Can Women Save Japan?

⁹ Ibid.

¹⁰ IMF Staff Discussion Note, Women, Work, and the Economy: Macroeconomic Gains from Gender Equity

¹¹ IMF Staff Discussion Note, Fair Play: More Equal Laws Boost Female Labor Force Participation

¹² Daring the Difference: The 3 L's of Women's Empowerment

¹³ Forthcoming IMF Staff Discussion Note, Catalyst for Change: Empowering Women and Tackling Income Inequality

¹⁴ Forthcoming IMF Staff Discussion Note, Financial Inclusion—Can it Meet Multiple Macroeconomic Goals?

¹⁵ Japanese Ministry of Health, Labor, and Welfare

¹⁶ Bloomberg News: <http://www.bloomberg.com/news/articles/2014-04-22/japanese-men-bringing-up-babies-seek-to-send-wives-back-to-work>

¹⁷ Amartya Sen, Development as Freedom

¹⁸ IMF Staff Discussion Note, Women, Work, and the Economy: Macroeconomic Gains from Gender Equity

¹⁹ Elif Shafak, Black Milk: On the Conflicting Demands of Writing, Creativity, and Motherhood